

Acción Cultural Española i la Universitat presenten a La Nau una exposició fotogràfica que ret homenatge a la vida nocturna *a les principals ciutats espanyoles de la primera meitat del segle XX*

- *Els autors que signen les fotografies es remunten als primers mestres del fotoperiodisme, com Alfonso, Cortés i Santos Yubero a Madrid, Brangulí, Gaspar, Sagarra i Torrents a Barcelona, la saga dels Vidal a València, Pacheco a Vigo... o el fotògraf i editor Lucien Roisin*
- *Les 120 imatges en blanc i negre mostren com les ciutats es poblen de noctàmbuls que deambulen entre cafés, cinemes, clubs, teatres i espectacles de varietats, i com la dona, dotada de més independència, comença a tenir més protagonisme en una societat cada vegada més mobilitzada*

València, 10 de desembre de 2021. El Centre Cultural La Nau de la Universitat de València acull entre el 10 de desembre de 2021 i el 27 de febrer de 2022 l'exposició NOCTURNES 1900-1960. *Mentre la ciutat dorm...*, un homenatge a la vida nocturna a les principals ciutats d'Espanya de la primera meitat del segle XX. Una invitació a recórrer els seus carrers i endinsar-se en les seues tavernes, cafès, cinemes o teatres gràcies a les fotografies que els nostres reporters tan hàbilment van saber prendre a la llum del magnesi.

Organitzada per Acción Cultural Española (AC/E) i el Vicerectorat de Cultura de la Universitat de València, amb la col·laboració de la Comunitat de Madrid, l'exposició és una apologia a la llum en la nit i l'evolució del seu enllumenat; el testimoni gràfic d'una conquesta: la ciutat nocturna, fins llavors reservada a uns pocs noctàmbuls, artistes i "gent de mal viure".

En la mostra, comissariada per Lucía Laín, es reivindiquen els grans noms de la fotografia espanyola del segle passat, des del primer fotoperiodisme fins a la fotografia d'intencionalitat més artística amb què es tanquen els anys cinquanta. L'exposició, que aplega més d'un centenar de fotografies que es poden contemplar a la primera planta del Claustre de la Nau, s'ha presentat aquest matí en una roda de premsa en què han participat la vicerectora de Cultura i Esport, Ester Alba; Isabel Izquierdo, directora de programació d'Acción Cultural Española (AC/E), i la comissària de l'exposició, Lucía Laín.

La comissària de l'exposició, que s'ha declarat "una amant de la fotografia documental", ha agraït l'organització d'aquesta exposició perquè permet "retrotreure'ns 100 anys i veure'ns capturant la nit". La fotografia, hi ha conclòs, "és el pretext per veure qui érem, qui som i cap on anem".

Per la seua part, la vicerectora i la directora d'AC/E han subratllat la importància de les sinergies entre institucions per organitzar propostes culturals i que en el cas de totes dues es remunta al 2007, amb l'exposició sobre la figura de Josep Renau que es va poder visitar a La Nau de la Universitat, a més d'altres exposicions i iniciatives de l'àmbit de les arts escèniques.

A més, Ester Alba ha remarcat que aquesta exposició, "que permet recórrer la primera planta del Claustre com si fora un carrer", ja que les fotografies s'han instal·lat als intercolumnis, ens permet descobrir "els espais socials" que les dones van ocupar del 1900 al 1930: "Les dones van començar a ocupar la nit, en un procés d'emancipació i independència femenina que va ser retallat per la Guerra Civil". L'exposició conclou en plena postguerra, el 1960. I ha

conclòs insistint en la importància del fotoperiodisme, “i el seu paper clau per recuperar la memòria”, com a una línia de programació d'exposicions essencial per a la Universitat.

Des de l'AC/E, la directora de programació, Isabel Izquierdo, ha manifestat l'àrdua tasca de recuperació de fotografies en arxius nacionals i internacionals, que ha fet la comissària per així narrar “la història d'Espanya, la història la pròpia fotografia i de les infraestructures de les ciutats retratades”.

Els autors signants de les 120 fotografies en blanc i negre que conformen *NOCTURNES 1900-1960. Mentre la ciutat dorm...*, es remunten als primers mestres del fotoperiodisme, com Alfonso, Cortés i Santos Yubero a Madrid, Brangulí, Gaspar, Sagarra i Torrents a Barcelona, Pacheco a Vigo... o el fotògraf i editor Lucien Roisin, que va recórrer amb la seua càmera tota la geografia espanyola. Gràcies a aquestes instantànies, el públic podrà conèixer també el treball de les persones encarregades de mantenir en funcionament la maquinària de la gran ciutat a les nits: els conductors dels últims tramvies, obrers de la construcció, cambres, fanalers i serenos. Tot això es podrà veure en les imatges de la nit a gran format i amb cites literàries dels escriptors i periodistes coetanis que al·ludeixen a la nit i als seus habitants.

La majoria dels fotògrafs són espanyols, però també fotògrafs com Adolfo Zerkowitz, fotògraf austríac establert a Espanya, o Ruth Matilda Anderson, fotògrafa estatunidenca que va viatjar per Espanya amb la Hispanic Society, van fer alguna incursió en la nit espanyola.

La ciutat de València hi està present amb una sèrie de nocturns captats pel fotògraf Luis Vidal entre els anys 1945 i 1968. L'espectacular retrat de grup d'uns xiquets posant en la nit amb melons d'Alger il·luminats de 1944 obri la sèrie. La plaça de l'Ajuntament il·luminada, l'eixida del teatre Serrano, la fira de juliol a l'Albereda en els 50, el teatre Principal o el Mestalla il·luminat són algunes de les instantànies que es poden observar.

A més, València també hi està representada per una sèrie de fotografies publicades en la premsa gràfica de la primera meitat del XX. La revetla de Sant Pere, celebrada durant l'Exposició Regional Valenciana de 1909; un nocturn a la plaça d'Emilio Castelar en els temps de la Segona República, o la vista de la plaça de la Reina d'Adolfo Zerkowitz en són alguns exemples.

L'exposició traça un doble recorregut temporal des del vespre fins a les primeres llums de l'alba, i des de les primeres fotografies nocturnes, en les albors del segle XX, fins als anys seixanta, en una societat cada vegada més mobilitzada en què la dona comença a tenir més protagonisme perquè es dota de més independència.

Una evolució que trancarà la foscor imposada per la Guerra Civil, recuperada posteriorment amb l'obertura de les sales de festes, quan la normalitat de serens, agradors i operaris reprèn les primeres hores de l'alba per posar en marxa la ciutat i la vida. L'arribada de la nova llum de la modernitat i d'una nova aurora queda reflectida amb les imatges de fotògrafs de la talla de Portillo, Henece o Català Roca.

Amb els avanços tècnics s'inaugura la possibilitat de conquerir la nit a les ciutats, tant per la proliferació de l'enllumenat públic com per la possibilitat de captar-lo per l'escurçament del temps d'exposició de les fotografies, fet que ens acosta al concepte d'instantània de la fotografia contemporània.

Una oportunitat única de recórrer la nit espanyola amb les seues llums i ombres, contrastos revelats pel flaix de magnesi, en un despert i perspicaç recorregut noctàmbul per la primera meitat del segle XX.

Un recorregut que ha sigut possible gràcies als arxius públics i les col·leccions històriques de diaris com l'ABC, dels fons històrics d'ENDESA o de la Fundación Telefónica, i d'institucions de la importància del Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía o la Hispanic Society of America.

Audiovisuals

En l'exposició es poden veure tres audiovisuals:

El primer, 'Fotografiar la nit', ens introdueix a la fotografia nocturna des d'una perspectiva internacional amb molta presència de fotògrafs estrangers. Cal destacar que quan els primers fotògrafs (George Shiras, Benjamin Lloyd, Lewis Hine, Jacob Riis, la fotògrafa Jessie Tarbox Beals...) s'endinsen a les ciutats a la fi del XIX, a les primeres ciutats espanyoles els nostres fotoperiodistes també ho estaven fent, ja que revistes com *Blanco y Negro* i *Nuevo Mundo* incloïen una secció dedicada a la nit i amb fotògrafs de la talla de Pedro Duque, Salazar i Máximo Cánovas.

El segon, 'Nocturn a l'Alhambra', és una interpretació a partir de la sèrie de fotografies *El bosc de l'Alhambra il·luminat amb bombetes elèctriques* preses pel fotògraf Manuel Martín de Victoria (Granada, 1907-1909) a l'Alhambra en plena nit, tot just començat el segle XX, i conservada per la Real Academia de Bellas Artes de Nuestra Señora de las Angustias.

I el tercer audiovisual, 'L'alegre Paral·lel', és un fragment del documental rodat a Barcelona en 1964 dirigit per Enric Ripoll Freixes i Josep Maria Ramon a Barcelona en 1964, i conservat a la Filmoteca de Catalunya. És un homenatge a la nit en els anys 60, dècada en què tanquem l'exposició. Concretament, dedicat al Paral·lel de Barcelona i on es reflecteix l'ambient d'un dels carrers més emblemàtics de Barcelona i els ressons del seu passat, i el Raval, amb música de jazz de fons.

Catàleg

Amb motiu de l'exposició, s'ha editat un catàleg amb 169 fotografies dels grans mestres de la fotografia de la primera meitat de segle XX i un text il·lustrat signat per la comissària, Lucía Laín, que proposa un recorregut des dels orígens de la fotografia nocturna en ciutats com Nova York, Londres o París fins a la seua irrupció i desenvolupament a Espanya. El disseny és de Mauricio D'Ors.